

РОЛЬ ФОТОГРАФІЇ У ВИСВІТЛЕННІ СУСПІЛЬНО ВАЖЛИВИХ ПОДІЙ

У тезах розглянуто функціональну роль фотографії у сучасному журналістському дискурсі, зокрема в контексті висвітлення суспільно важливих і травматичних подій. Наголошується, що візуальний контент, зокрема фотографія, здатен не лише ілюструвати новину, а й функціонувати як самостійне комунікативне повідомлення, що формує ставлення аудиторії, викликає емпатію та може ініціювати суспільні дії. У сучасних умовах візуалізація набуває вирішального значення у сприйнятті інформації, а тому фоторепортаж виконує не лише естетичну, а й пізнавальну, документальну та етико-моральну функції.

Проблематику ролі фотографії у медіа активно досліджують як зарубіжні, так і українські науковці. Зокрема, Сюзен Зонтаг (Susan Sontag) у працях *On Photography* та *Regarding the Pain of Others* аналізує вплив візуалізації страждання на емоційне сприйняття й етичні судження аудиторії. Ролан Барт (Roland Barthes) у «Камері-люциді» осмислює фотографію як феномен пам'яті, що репрезентує травматичний досвід. Джон Берджер (John Berger) підкреслює її здатність формувати ідеологічні наративи. Дослідження Девіда Кемпбелла та Аллана Секули висвітлюють соціальну відповідальність фоторепортажу в умовах гуманітарних криз. В українському науковому дискурсі важливий внесок зробили Лариса Івшина, Наталія Ліщинська, Світлана Мельник, Олександр Чекишев, які аналізують еволюцію візуального контенту в медіа та його вплив на суспільну свідомість.

Таким чином, фотографія в сучасній журналістиці постає як важливий інструмент не лише інформування, а й впливу, осмислення і трансформації суспільної дійсності, особливо у висвітленні подій, що мають глибокий соціальний, емоційний та історичний резонанс.

Ключові слова: фотографія, фоторепортаж, журналістика, суспільно важливі події, емоційний вплив, візуальна комунікація, гуманітарна тема, етика.

Фотографія є потужним інструментом у журналістиці, особливо при висвітленні суспільно важливих подій. Вона не лише доповнює текст, а й самостійно передає емоції та інформацію, впливаючи на сприйняття аудиторії.

1. Фотографія як джерело інформації та емоційного впливу

Фотографія має здатність не лише інформувати, але й викликати сильні емоції. Вона може передати атмосферу події, викликати співпереживання та стимулювати громадську дискусію. Зображення можуть стати самостійним джерелом інформації, яке не потребує додаткових пояснень. Фотографії можуть показати ситуації та проблеми, які раніше були невідомі або віддалені, приводячи до глибшого розуміння подій[3].

Цей емоційний резонанс часто є рушієм суспільних змін, адже фотографія здатна активізувати як особисту, так і колективну відповідальність. Саме завдяки таким кадрам формуються уявлення про справедливість, гуманізм і солідарність.

2. Фотожурналістика та її вплив на громадську думку

Фотожурналістика відіграє важливу роль у формуванні громадської думки. Фотографії можуть привертати увагу до соціальних проблем, таких як бідність, насильство, нерівність та інші. Вони можуть впливати на громадську думку та мотивувати людей діяти для розв'язання цих проблем. Фотографії можуть створювати громадський тиск на уряди, компанії та інші організації для здійснення змін. Вони можуть розкривати корупцію, зловживання та незаконні дії[1].

Особливо це важливо в демократичних суспільствах, де медіа мають вплив на політичний порядок денний. Один вдалий знімок може стати поштовхом до журналістських розслідувань, політичних заяв або громадських кампаній.

3. Етичні аспекти використання фотографій

З розвитком цифрових технологій виникають нові виклики щодо етичного використання фотографій. Маніпуляції зображеннями можуть спотворювати реальність, тому журналісти повинні дотримуватися високих стандартів достовірності та об'єктивності. Фотожурналісти стикаються з рядом викликів під час своєї роботи, включаючи безпеку та етичні питання. Вони повинні вирішувати, чи показувати фотографії, які можуть бути образливими або шокуючими[1].

Водночас етичність — це не лише про межі дозволеного, а й про здатність журналіста працювати з емпатією. Повага до гідності зображуваних осіб є фундаментом професійної фотожурналістики.

4. Роль фотографії в епоху соціальних мереж

Сьогодні фотографії поширюються миттєво через соціальні мережі, що збільшує їх вплив на суспільство. Кожен користувач може стати свідком події та поділитися зображенням, що робить фотографію ще більш

потужним інструментом у висвітленні суспільно важливих подій. Соціальні мережі стали платформою для розповсюдження новин, привертаючи увагу глобальної аудиторії. Це викликає зміни в техніці фотожурналістики, зокрема, зростання важливості вражаючих кадрів, спроможних здолати конкуренцію в безперервному потоці інформації[2].

Ця доступність і швидкість поширення підвищують відповідальність не лише професійних журналістів, а й громадян, адже кожен з нас може стати частиною великої інформаційної хвилі.

5. Фотографія як інструмент соціального активізму

Фотографія може бути потужним інструментом соціального активізму, здатним змінювати світогляд, об'єднувати громадськість та спонукати до змін у суспільстві. Вона може сприяти зміні світогляду, викликати обурення, співчуття та бажання діяти. Фотографії можуть стати платформою для обговорення та мобілізації громадськості, створюючи масштабні громадські рухи та кампанії для зміни ставлення до проблеми або залучення уваги до неї[3].

У цьому сенсі фото виступає не лише медіа-продуктом, а й свідченням, артефактом епохи, що зберігає пам'ять про події та стає культурним документом, який формує спільну історію.

Фотографія, як один із ключових засобів візуальної комунікації, виконує цілу низку функцій: вона інформує, емоційно впливає, формує громадську думку, мобілізує до дії, фіксує історію та кидає виклик несправедливості. Її сила полягає не тільки у здатності показати, але й у впливі на те, як ми розуміємо побачене. Саме тому важливо зберігати баланс між художнім баченням і журналістською етикою, між швидкістю публікації та ретельністю відбору. У часи візуального перенасичення важливо не втратити людяність і відповідальність — дві якості, які й роблять фотографію по-справжньому суспільно важливою.

Фотографія як медіум відіграє ключову роль у журналістській діяльності, особливо коли йдеться про висвітлення важливих для суспільства подій, кризових ситуацій та травматичного досвіду. Вона виходить за межі простого фіксування реальності, перетворюючись на ефективний інструмент формування поглядів у суспільстві, конструювання історичної пам'яті та впливу на емоції глядачів. В сучасному інформаційному середовищі, де домінують тексти та візуальні елементи, саме фото здатне моментально привернути увагу, викликати співчуття та спонукати до певних дій.

Зокрема, сучасне візуальне середовище спонукає глядача до миттєвої реакції — і це додає фотографії функцію тригера: вона активує особисті та соціальні емоції, з якими люди ототожнюють себе або, навпаки, конфліктують, що посилює суспільний резонанс.

Функція інформування є однією з основних для фотографії, вона представляє подію, часто в режимі реального часу, фіксує факти, що особливо важливо під час соціальних катастроф, воєнних дій, протестів чи природних лих. Паралельно фотографія реалізує символічну та емоційну функції, оскільки завдяки композиванню, кольорам, виразам обличчя, атмосфері сцени вона не просто показує, а й інтерпретує або оцінює подію. Візуальний матеріал часто справляє сильніше враження, ніж текстовий опис.

У цьому сенсі фотографія має здатність створювати візуальні наративи — історії, що не потребують слів, але мають високу когнітивну насиченість. Саме такі образи часто стають знаковими для поколінь.

Візуальні образи здатні долати мовні перешкоди, розкриваючи історії з більшою переконливістю, ніж вербальний опис. Погляд голодної дитини, розвалені споруди, низки біженців — ці кадри породжують суспільний відгук та спонукають до дій. Разом з тим, ця потужність тягне за собою і відповідальність, де пролягає межа між правдивим відображенням та спекуляцією. Часто перед журналістами стоїть дилема, як донести правду, не перетворюючи чужий біль на дешеву сенсацію. Ретельний вибір композиції та супровідного тексту визначає, чи стане світлина закликком про порятунок, чи черговим інформаційним спалахом[4].

Питання про допустимість зображення людських страждань є частиною ширшої етичної дискусії: де пролягає межа між необхідністю зафіксувати реальність і ризиком перетворити зображене на об'єкт бездушного споглядання? Відповідь на це запитання значною мірою залежить від контексту знімка, авторського задуму та реакції суспільства, що робить цю сферу надзвичайно складною, динамічною і вразливою до змін.

Наприклад, у світовій медіа деякі фотографії мали колосальний вплив на перебіг історії, знімок загинлої дівчинки після хімічної атаки у В'єтнамі або хлопчика, що знайшов смерть у Середземному морі, перевернули громадську думку. Сучасні фотожурналісти вдаються до соцмереж, не тільки щоб документувати події, а й аби заохочувати людей до активних дій.

Сила цих знімків полягає у створенні «морального моменту» — ситуації, коли суспільство не може залишитися байдужим. Такі фотографії стають маркерами колективної пам'яті, які відтворюються у публічних дебатах, виставках, книгах.

Розмірковуючи над цією темою, часто постає питання, чи не звикли ми до страждених образів, що переполюють медіапростір, та чи не стали байдужими до перебігу подій. Неодноразово підтверджене твердження, що документальна фотографія — це не про шок та епатаж, а про силу оповіді, яка має бути почутою. Якщо один кадр може змінити світогляд чи спонукати до допомоги, значить, він досяг своєї мети.

У цьому контексті надзвичайно важливою стає візуальна грамотність аудиторії — здатність розрізняти сенсацію і свідчення, читати візуальні коди та не піддаватися маніпуляціям. Завдання журналіста — не лише знімати, а й пояснювати зображене, не допускаючи викривлення фактів.

У випадках, коли висвітлюються травматичні або соціально напружені теми, фотографія також виконує етичну роль. З одного боку, її завданням є передача правди, навіть якщо це гірка правда. З іншого боку, це необхідно робити коректно, не принижуючи людського горя, не перетворюючи страждання на сенсацію. Відтак, фотожурналісти мають знаходити баланс між об'єктивністю та емпатією, між репортажем і повагою до особистого простору, фотографія нерідко слугує поштовхом для громадського відгуку.

Етика зображення — це не лише норми професійної поведінки, а й прояв внутрішньої позиції журналіста. Саме завдяки цьому фотожурналістика зберігає довіру й авторитет у суспільстві.

Знамениті фотографії, що облетіли планету, як-от знімок голодної дитини з Африки, вмираючого вояка або ж руйнувань після терористичного акту, переписували історію, чинили вплив на політичні рішення та провокували хвилі протестів. У ситуації воєнного конфлікту в Україні зорові образи відіграють неймовірно важливу роль у фіксації воєнних злочинів, зникнень людей, знищення цивільної інфраструктури, допомагаючи зберігати свідчення, здобувати міжнародну підтримку та увіковічувати пам'ять про полеглих.

Українська візуальна журналістика після 2014 року й особливо з 2022-го формує нову традицію фіксації історії в реальному часі, що матиме архівну та документальну цінність для наступних поколінь.

Особливої уваги фотографія набуває у цифрову добу, коли візуальний контент стрімко розповсюджується через соціальні мережі, інтернет-ЗМІ, інформаційні портали. У такому контексті вона перетворюється на інструмент не лише журналістського висвітлення, а й візуального активізму, як привернення уваги до проблем через зорові кампанії, флешмоби, онлайн-виставки.

Завдяки цьому фотографія розширює свою аудиторію — від журналістської спільноти до громадських ініціатив, митців, волонтерів. Вона більше не є лише журналістським жанром, а перетворюється на публічну мову зорових інтервенцій, які борються за справедливість у цифровому просторі.

Таким чином, фотографія в сучасній журналістиці постає не лише як допоміжний засіб передачі інформації, а як повноцінний комунікативний інструмент, що здатен змінювати хід подій, впливати на суспільні настрої, формувати історичну пам'ять і стимулювати соціальні трансформації. Її багатофункціональність проявляється у поєднанні репрезентативної, емоційної, етичної та документальної функцій.

У ситуації збройного конфлікту, гуманітарної кризи чи соціального зламу фотографія стає свідченням, доказом, візуальним пам'ятником і моральним закликм водночас. Саме тому вона потребує уважного, відповідального використання як з боку журналістів, так і аудиторії.

У цифрову добу, коли візуальні образи поширюються миттєво, важливо не втрачати здатність до критичного сприйняття: розуміти контекст створення зображення, авторську позицію, а також межі між інформуванням і маніпуляцією.

Зрештою, сила фотографії полягає не тільки у її здатності відображати світ, а й у потенціалі змінювати його — через виклик емоцій, пробудження емпатії, мобілізацію дії. Тому розгляд фотографії як медіуму висвітлення суспільно важливих подій виходить за межі технічного чи жанрового аспекту: це дослідження соціального впливу, етичної відповідальності та ролі візуального свідчення в історії сучасності.

References

1. Fotozhurnalistyka – dovidka. Reporter.zp.ua. URL: <https://reporter.zp.ua/fotozhurnalistyka-dovidka-l-uk.html>
2. Fotozhurnalistyka ta sotsialni merezhi: yak zminylosia poshyrennia ta spryiniattia zobrazhen u tsyfrovu epokhu. Times ZT. URL: <https://times.zt.ua/fotozhurnalistyka-ta-sotsialni-merezhi-iak-zminylosia-poshyrennia-ta-spryiniattia-zobrazhen-u-tyfrovu-epokhu/>
3. Fotohrafiia yak instrument sotsialnoho aktyvizmu: Rushiina syla zmin. Fotopark. URL: <https://fotopark.ua/photo-social-activism/>
4. Bushkovska N. Yaka nebezpeka u kartynkakh vid shtuchnoho intelektu pro nabyto trahediiu u Dnipri. Bez Brekhni. URL: <https://without-lie.info/factcheck/yaka-nebezpeka-u-kartynkakh-vid-shtuchnoho-intelektu-pro-nabyto-trahediiu-u-dnipri/>

DOI 10.34132/mspc2025.01.04.14

Olesya Pohrebniuk
Tetyana Sydorenko

THE ROLE OF PHOTOGRAPHY IN COVERING SOCIALLY SIGNIFICANT EVENTS

This paper explores the functional role of photography in contemporary journalistic discourse, particularly in the context of covering socially significant and traumatic events. It emphasizes that visual content, especially photography, can serve not only as an illustration of a news story but also as an independent communicative message that shapes audience perception, evokes empathy, and may prompt civic engagement. In today's media environment, visual representation plays a decisive role in how information is perceived, making photojournalism not only an aesthetic tool but also one of cognitive, documentary, and ethical significance.

*The role of photography in media has been extensively examined by both international and Ukrainian scholars. Notably, Susan Sontag, in her works *On Photography* and *Regarding the Pain of Others*, analyzes the emotional and ethical implications of visualizing suffering. Roland Barthes, in *Camera Lucida*, conceptualizes photography as a medium of memory that represents traumatic experience. John Berger highlights its capacity to construct ideological narratives. The research of David Campbell and Allan Sekula reveals the social responsibility of photojournalism in the context of humanitarian crises. Within the Ukrainian academic discourse, important contributions have been made by Larysa Ivshyna, Nataliia Lishchynska, Svitlana Melnyk, and Oleksandr Chekmyshev, who investigate the evolution of visual content in the media and its impact on public consciousness.*

Thus, photography in modern journalism emerges as a powerful tool not only for informing the public but also for shaping, interpreting, and transforming social reality — especially when covering events that carry deep social, emotional, and historical resonance.

Keywords: *photography, photojournalism, journalism, socially important events, emotional impact, visual communication, humanitarian issues, ethics.*

Відомості про авторів / Information about the Authors

Олеся Погребнюк, студентка 448 групи Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: olesya3105pohrebnyuk@gmail.com .

Olesya Pohrebnyuk, student of group 448 of Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: olesya3105pohrebnyuk@gmail.com .

Сидоренко Тетяна, кандидат наук з соціальних комунікацій, доцент, завідувачка кафедри журналістики факультету політичних наук Чорноморського національного університету імені Петра Могили, м. Миколаїв, Україна. E-mail: tatyana_tvs@yahoo.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0003-0950-3467>

Sydorenko Tetyana, PhD in Social Communications, Associate Professor, Head of Department of Journalism, Faculty of Political Science, Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolaiv, Ukraine. E-mail: tatyana_tvs@yahoo.com, orcid: <https://orcid.org/0000-0003-0950-3467>

© О. Погребнюк, Т. Сидоренко
19.05.2025.

Стаття отримана редакцією

